

„Er wordt tegenwoordig gesproken over de methode van prediking in verband met het Verbond". Zeker. Trouwens, niet pas „tegenwoordig" geschiedt dat. Daar loopt 't al zolang over. En de geschiedenis, waarlijk niet alleen de contemporaine, heeft mij geleerd in dezen vier methoden te onderscheiden, n.m.l.:

- 1e. de subjectivistische;
- 2e. de objectivistische;
- 3e. de objectivistisch-subjectivistische;
- 4e. de Schriftuurlijke.

Over elk van die vier een woord. Van te voren deel ik mede, dat ik daarbij dankbaar gebruik maak van een artikel van Dr. J. W. Tunderman, dat onlangs (ik kan momenteel den datum niet opgeven) verschenen is in „Pro Ecclesia" en dat ik niet dringend genoeg ter lezing kan aanbevelen.

Bij ten 1e. Is het subjectieve op zichzelf verkeerd? Natuurlijk niet. B.v. wanneer het Woord Gods tot ons komt, is dat voor niemand zonder betekenis. De een is dat Woord gehoorzaam, de ander niet. Deze houding, dat wat 't subject doet, is hier 't subjectieve.

Wat is echter subjectivisme? Subjectivisme vinden we bij dien mensch, die niet vertrouwt op God, maar op zijn houding. Subjectivisme vinden we bij dien mensch, die niet vertrouwt op God (op Wien wij ons betrouwen alleen stellen mogen), maar op zijn eigen hart, b.v. op de gevoelens, welke hij daar geconstateerd heeft of op de kenmerken, welke hij bij zichzelf waarneemt. En dan wordt redeneerend de conclusie gemaakt: het is met mijn hart zoo en zoo gesteld, dus mag ik het van mijzelf wel gelooven.

Maar hier geldt, zoo goed als straks bij ten 2e, Spreuken 28:26: die op zijn hart vertrouwt, is een zot. Zonder personen te willen beledigen, maar om duidelijk te zijn — deze methode hoort men wel eens betiteld als Kerstiaansch.

Bij ten 2e: (Ik zwijg nu maar van 't feit, dat het zoogenaamde objectivisme in den grond der zaak ook verkapt subjectivisme is.) Als men spreekt van het „objectieve" bedoelt men het logische verband, dat we in het Verbond Gods mogen ontdekken. Objectivisme is echter dit, dat we ons vertrouwen niet stellen op den God des Verbonds, maar op wat wij meenden te ontdekken van dat logische verband. Dit objectivisme zouden we b.v. vinden bij den man, die (onschriftuurlijk) redeneerend zou zeggen: mijn kinderen zijn gedoopt, dus zijn ze bondelingen, dus hebben ze Gods beloften, dus zullen ze zalig worden. Deze man vertrouwt op de juistheid van zijn redeneering, hij bouwt op zijn conclusies, niet op God. Die Zich ook over de kinderen ontfermt. Hij wandelt niet in 't geloof, maar hij wandelt bij zijn eigen redeneeringen.

Het is alweer om geen enkele andere reden dan om duidelijk te zijn (immers ik schrijf niet alleen voor A. K.) als ik zeg, dat dit objectivisme wel door de Christelijk-Gereformeerden zal worden bedoeld, wanneer zij spreken van de „Neo-Gereformeerde gemeentebeschouwing".

Inderdaad zou hun afkeuring, indien dit objectivisme ten onzent gehuldigd werd, billijk zijn.

Bij ten 3e: iemand, die de objectivistisch-subjectivistische methode volgt (onlangs verscheen er nog een lezenswaard — wij typeerend — boek van Dr. I. Kievit te Baarn over „voorwerpelijke-onderwerpelijke prediking"), zoekt te balanceren in 't juiste midden, dat gelegen zou zijn tusschen de „eenzijdigheden" van het objectivisme en van het subjectivisme. (Alsof ze beide geen zonden waren!) Mogelijk zou hij in de eerste helft van zijn preeken vrij „verbondsmatig" zijn, gelijk dat de een dan noemt, „leerstellig" noemt een ander dat; weer een ander zou over onverteerbare „stukken leer" klagen. Evenwel, door toevoeging van een subjectivistisch-zoet klontje zou het mengsel tenslotte toch nog wel redelijk voldoen; elk wat wils geven, de menschen in 't kerkgebouw houden. Hij zou b.v. in het eerste deel van z'n preek meer vanuit een „uitwendig" verband spreken, om evenwel ten slotte te eindigen met een ernstige vraag inzake 't „inwendig" verband. Hier is voorts ruimte voor variatie.

Bij ten 4e: de H. Schrift echter zegt ons, dat God met Zijn verbond ook tot onze ouders en ons is gekomen. Ja, ook tot ons. Evenals b.v. tot die Klein-Aziaten, tot wie 1 Petr. 1:1 enz. spreekt. En in den H. Doop wordt ons een pand gegeven van Gods goedwilligheid en genade tot onswaart. In dien H. Doop wordt ons verzegeld, dat God de Vader ons tot Zijn kinderen en erfgenamen aanneemt, dat de Zoon ons wascht in zijn bloed van al onze zonden en dat de Heilige Geest in ons wonen en werken wil. Zoo heeft de Heere b.v. ook den (uitzinnigen) Galatiërs 't Abba, 't Vader, op de lippen gelegd en als Zijn kinderen erkend, ofschoon ze niet van Abraham afstamden (Gal. 4). Zoo mogen ook wij den Heere kennen als onzen God. Niet alle menschen mogen Hem zoo kennen. Dat God zoo tot ons gekomen is, is een beslissing van Hem over ons. Niet van ons over onszelf. En waar God zoo over ons beslist heeft, worden wij vermaand en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid.

Nu heb ik geschreven m'n stukje „Ancilla Diaboli" Welken ik nu o u d had het? Ongeveer wat hier onder 4e staat. Alleen iets breder nog. Ik onderscheidde drie dingen:

I. dat God met Zijn verbond ook tot ons gekomen is. Zoo goed als tot oud-Israël zegt Hij ook tot ons, dat wij Zijn koninklijk priesterdom zijn, enz. Ik gaf Schriftbewijzen.

II. Voor Zijn verbond en woorden vraagt God onderwerping: voor Zijn belofte, voor Zijn Christus, vraagt God gehoorzaamheid, geloof. Zie de teksten. En nu:

III. Die in den Zoon geloofd, die heeft het eeuwige leven. (Zegen.)

Maar die den Zoon ongehoorzaam is, de toorn Gods blijft op hem. (Vloek.)

Dood en leven. Lees Mozes' rede tot oud-Israël in Deuteronomium.

En waarom die t i t e l: ancilla diaboli?

Er wordt in onze dagen immers zoo druk gesproken over zelfonderzoek? Welnu, ik acht dat een goede zaak, n.m.l. dat onderzoek zelf. Niet zoozeer al het s p r e k e n er over. Maar het d o e n is nuttig. En laten we dan zelf als predikanten eens b e g i n n e n met onze

wegen te onderzoeken. Onderzoeken wij eens hoe wij preeken.

Ie. Preeken wij soms puur-subjectivistisch? Dan kweekten wij methodisch aan of de zonde van twijfel (= ongelooft = zonde) of kweekten evenzeer valsche gerustheid als wanneer wij (2e) puur-objectivistisch preeken. Of preeken wij en catechiseerden wij en deden we ziekenbezoek naar objectivistisch-subjectivistische methode? Waren b.v. onze preeken schipperij-producten? Namen we straks met de linkerhand terug, wat we eerst met de rechterhand hadden gegeven? Waren we eerst leerstellig, dogmatisch of hoe de gemeentelieden 't soms noemen, om dan met „een ernstige vraag" te eindigen?

Maar dan hebben wij evenmin principieel bestraft hen, die leven bij hun logicistisch geredeneerd: gedoopt, dus enz. (zie boven) als principieel verweer geboden aan hen, die liever willen teren op uurtjes van korte duurtjes. Dan pleegden wij synthese (natuurlijk onbedoeld) tusschen twee onwaarheden. Maar de combinatie van twee leugens haart geen waarheid, evenmin als $0 + 0 = 1$. Moet nu de gemeente Gods gevoerd worden door 't evenwicht tusschen twee onjuistheden of door de Waarheid = Gods heilig Woord? Mag ik aan 't volk des Verbonds iets anders geven dan het vaste Woord des Verbonds? Waar zullen die arme schapen ter wereld anders hun vastigheid in hebben dan in de belofte Gods = in Jezus Christus. En waar zal ik den goddelooze en huichelaar anders mee raken dan met 't Woord Gods, hetwelk is 't Zwaard van den Heiligen Geest?

Er wordt tegenwoordig over geklaagd, dat men alles maar disputabel stelt. Welnu, dat zou ik ook ellendig vinden en ten aanzien van de prediking des Woords heb ik dan ook een vraag gesteld; een vraag, welke ik heden nog wat verduidelijken wil.

Wanneer is eigenlijk dat disputabel stellen b e g o n n e n? Zie als we dat tijdstip, die eeuw en dat jaar eens vinden konden, zouden we eens met recht van „bedroevend" kunnen spreken. Wie heeft hier schuld?

God de Heilige Geest kwam ons door Zijn Woord mededeelen, dat Hij met Zijn nieuwe bedeeeling ook ons geslacht bedacht. Eertijds waren wij niet ontfermd, nu zijn wij wel ontfermd geworden. Is dat een feit of niet? Welnu, maar zou de prediking des Woords ons dan telkens voor de vraag mogen stellen: is het eigenlijk wel zoo? Nee, dat mag zij niet. Een historisch feit, een daad van God, waarvan we belijden: „daar is geschied", daar mogen wij geen vraagteeken achter zetten, maar daar moeten wij met b.v. Psalm 78 God ootmoedig voor danken, want, zegt Paulus in Galaten 3, God laat u zooveel niet voor niets ondervinden. Dat heeft God Zelf eerst zoo besteld of wij met Zijn Verbond, Zijn Woord, Zijn Wet, Zijn Evangelie bevoorrecht zouden worden of niet. Of de blaaskring van Gods Geest Zich ook tot ons zou uitbreiden of niet.

Nee, dat is geen recht hanteeren van den sleutel van Gods Woord (want daar vraagt A. K. immers naar?), wanneer men aan de gemeente des Heeren telkens weer vraagt: is dat nu eigenlijk wel zoo? Is Gods verbond voor u eigenlijk wel een feit? Zijt gij eigenlijk wel kinderen des Koninkrijks? Dat ontken de feiten, behalve dat het de gemeente van haar vastigheid berooft en twijfelziek maakt. En wie importeert ook weer in 't paradijs die zonde? Spelen wij toch den duivel niet in de kaart! Bewijzen wij Gods gemeente toch geen ondienst!

Maar nu is dit het rechte hanteeren van Gods Woord als sleutel van het koninkrijk der hemelen, wanneer wij tot 't Israël des nieuwen verbonds zoowel 's Zondags in de samenkomsten als op ziekenbezoek en huisbezoek, op huisbezoek bij sierlijke leden, maar ook bij leden (doop- of belijden, dat maakt geen verschil) van wie wij geground moeten vreezen, dat zij hun erfenis naar b.v. Hebr. 4:1 verachten, spreken: Gij hebt een Koning, Die Zijn hand op u heeft believen te leggen als op Zijn erfdeel. Gij hebt een Vader, Die u Zijn goedwilligheid en genade heeft gegarandeerd. Hier hebt ge Zijn vermanend, ontdekkend, bestraffend, bemoeiend, vertroostend Woord, al naar bevoind van zaken = onderscheidenlijk. Geloof dat. Vertrouw daárop. Buig u daaronder neder. Want daardoor hebt ge alleen gerechtigheid voor God en het eeuwige leven. En gelooft ge dat niet en gehoorzaamt ge uw Koning niet — van „ernstig" gesproken — hier is de Wrake des Verbonds.

Heusch, ernstiger dan Gods Woord kan geen sterveling spreken!

Laten wij toch om Gods Geest bidden en Dien in onze harten laten werken, opdat we alleen Zijn Woord mogen spreken!

We zullen, indien Dr A. Kuyper Jr antwoordt, ook zijn woord aan de lezers verder geven.

Deutschland, erwache.

„Deutschland, erwache", dat was één van die vele suggestieve opschriften, waarmee het opkomend nationaal-socialisme het klavier der volksnescientie begon te bespelen. Sinds is dat volk bij den dag scherper gestraft voor het alles-op-één-worp-zetten, dat men niet „waken", doch laatste vermoeidheids-gebaar noemen mag. Doch de „ontwaking" komt van een anderen kant, — althans ten deele. Ze komt van de kerk. In de diensten der Belijdeniskerk is j.l. Zondag een manifest voorgelezen, waaruit we hier enkele passages knippen:

„Broeders en zusters. Het Deutsche volk staat voor een beslissing van de grootste historische betekenis. Het gaat er om, of het christelijk geloof in Deutschland bestaansrecht zal behouden of niet. Systematisch en met weergaloze machtsontplooiing wordt het evangelie van Christus in deze dagen bij ons bestreden. Dat geschiedt niet alleen door hen, die ieder geloof aan God verwerpen, maar ook door hen, die wel is waar God niet loochenen, maar die meenen, de openbaring in Christus te kunnen afwijzen. Machtsmiddelen van den staat en van de partij worden tegen het Evangelie gebruikt en tegen hen, die dit Evangelie belijden.

Het valt ons moeilijk dit uit te spreken. Het is voor evangelische christenen een bijna onbegrijpelijke ge-

dachte, dat zich in het Deutsche vaderland staatsorganen tegen het Evangelie van Christus wenden. En toch gebeurt dit.....

De waarheid van het Evangelie wordt in het openbaar aangevallen, ook door leidende mannen van den staat. Wij herinneren aan de redevoering van rijkskanselier Dr Ley, op 1 Mei 1936 (feest van den arbeid), welke per radio en door de geheele Deutsche pers is verbreid. Het wordt de evangelische kerk niet veroorloofd zich tegen zulke aanvallen met dezelfde middelen der publiciteit te verdedigen. In de opleidingskampen wordt dikwijls de wereldbeschouwing van Rosenbergs „Mythos" geleerd, die den mensch verheerlijkt en God van Zijn eer berooft. Onverbloemd wordt hier en daar reeds verkondigd, dat deze wereldbeschouwing onverenigbaar is met het christelijke geloof en dat zij bestemd is, het christendom af te lossen. Ook christenen, die eerlijk bereid zijn hun volk te dienen zouden bestreden moeten worden. Zoo werd in een studentenkamp gezegd: „Wanneer het partijprogramma van positief christendom gewaagt, zoo wordt daarmee in werkelijkheid niet het christendom, maar in het algemeen een positieve religiositeit bedoeld; men heeft dat niet dadelijk zonder meer zoo willen zeggen, want een dokter kan ook een zieke niet altijd de volle waarheid zeggen". Deze uittalingen zijn door den Reichsminister Derichsweiler uitdrukkelijk bevestigd. Nooit zijn ze officieel tegengesproken.....

Even verder lezen we:

Onder de leuze „Entkonfessionalisierung" van het openbare leven wordt de vrijheid van de kerk hoe langer hoe meer beperkt. In het land van Maarten Luther is het den evangelischen christenen verboden, in openbare vergaderingen van het evangelie te getuigen.

Godsdienst oefeningen en zielszorg worden in de kampen van den arbeidsdienst niet geduld. De evangelische school wordt bestreden. De geestelijke verzorging van de opgroeiende jeugd wordt bijna onmogelijk gemaakt.

Tegelijkertijd echter wordt het jonge geslacht gewend aan de vernederingen, ja aan de bespotting van het christelijk geloof. In tijdschriften der Hitlerjeugd, in kranten en periodieken, als in het „Schwarze korps", komen steeds weer artikelen voor, waarin het christelijk geloof wordt gesmaad.

Wie tegen de bestrijding van het christelijk geloof op komt, moet verwachten, dat hij tot staatsvijand wordt gebrandmerkt.

De evangelische christen vindt dikwijls bij staatsinstanties geen gehoor, wanneer hij om des gewetens wille in verzet komt tegen dingen, die in strijd zijn met Gods gebod, zoals bijvoorbeeld de aflegging van een eed door klassen schoolkinderen. Door zulke onderdrukking van het geweten, gepaard gaande met voortdurende bespionnering, ontstaan huichelarij en kruipelijke gezindheid. Tenslotte gaan de zuivere zedelijke handen verloren.

Wij zeggen dit alles met diepe smart. Wij zijn bereid voor den staat en ons Deutsche volk goed en bloed te offeren, maar wij willen ons voor Gods rechterstoel niet laten zeggen: „Toen het evangelie van Christus in Deutsche landen werd bestreden, toen hebt gij gezwegen en hebt uw kinderen zonder tegenstand aan een vreemden geest overgelaten."

Wat aan de ziel van een volk wordt misdreven, kan niet goed gemaakt worden door uiterlijken, economischen, politieken, of socialen opbloei. Rechtvaardigheid verhoogt een volk, maar de zonde is een schandvlek der natien. Christenen zijn verplicht de overheid te gehoorzamen, zolang zij niets verlangt, wat tegen Gods gebod ingaat.....

Ook deze passage treft door haar scherpe zakelijkheid:

Bescherming van het christendom kan niet beteekenen, dat het Evangelie door menselijke macht beschermd zou moeten worden. Het Evangelie staat in hoogere bescherming. Het moet echter beteekenen, dat het Evangelie in het openbare leven van het Deutsche volk niet gesmaad, niet systematisch vernield mag worden. Dat eischen wij, in naam van den levenden God, van allen, die in Deutschland een ambt bekleeden.

Wij moeten het recht hebben voor het Deutsche volk van het geloof zijner vaders in alle openbaarheid en vrijheid te getuigen. De voortdurende bespionnering van het kerkelijk werk moet ophouden. Het verbod van kerkelijke vergaderingen in openbare zalen moet worden opgeheven. De banden, die de kerkelijke pers en de christelijke liefdadigheid in haar werk hinderen, moeten losgemaakt worden. Vóór alles moet er een eind aan komen, dat staatsinstanties zich onafgebroken in het innerlijk leven der kerk mengen ten gunste van hen, die door hun leven en handelen de vernietiging van de Evangelische Kerk beoogen. Er moet een eind aan komen, dat het door optochten, feesten, demonstraties en andere betoogingen juist op Zondagochtenden velen evangelischen christenen onmogelijk wordt gemaakt de godsdienst oefening te bezoeken. Er moet geëischt worden, dat de Deutsche jeugd niet door politieke activiteit of sport zoo in beslag wordt genomen, dat het christelijk gezinsleven daaronder lijdt en voor kerkelijke opvoeding geen tijd meer over heeft.

Wij verzoeken de overheid van het Deutsche volk ernstig te bedenken, dat zij rekenschap zal moeten afleggen aan den levenden God, voor al wat zij doet. Wij bezweren haar niets te doen, en niets te laten wat tegen Gods gebod en tegen de vrijheid van het aan Gods woord gebonden geweten ingaat. Wij wenden ons tot de geheele evangelische christenheid in Deutschland. Wij verzoeken haar getrouw te zijn aan de vermaningen van het Evangelie: laat u niet verbitteren tegen staat en volk, wanneer gij ter wille van uw geweten moet lijden. Steeds en onder alle omstandigheden is de evangelische christen zijn staat en zijn volk trouw verschuldigd; ook dat is trouw, wanneer een christen zich tegen een gebod, dat in strijd is met Gods woord, verzet en zijn overheid daardoor tot gehoorzaamheid jegens een kuerstelm

In dit uur de tijders en vasten het woord: „Wij dien zal ik be. Wij roepen de -openlijk, zonder menschen, te ge. Velen hebben in centratiokampen drukking moete wacht. Maar wa tot gehoorzaam. Laat ons doen, het blijde geloofreezen en ande van hun volk z. Inderdaad, Du at deze week or de verdruk

Prof.

Lang geleden sc over kwamen to gewijs, dat de za geped, te luisterer k aanhaal via D a „Leidsche Ker

Wij lezen in linge bijeenkom gewoonte hebbe zooveel te meer Prof. Groshe N-Test. Grieks onze eigen gods. En tot verklari klaring" van di bestreden. De Blijkbaar meer eigen sam fladderen, die, drukken, wel n hooren. Ze heb En dat is verke een zuivere Kes van kettersche daaraan wel n verkeerd, om d samenkomst, w liefde of goede w met degenen, z Ik heb daara met dit antwoe zijn.

„Westlandsche e Pers" een a maaruit:

Van den Bij Daar zijn mens lezen. Zij later Dan spreekt zoeken zij het En als zij voor nen oplossen, v vallen! En zijn dan heeft God doen en is hur zij zoo uitlegge

Dit wisten we tekends, dat m betreft, onbekend

De G. van de landsche Kerkg Kampen, 1936, „De oude Gri lekenrijg vers v mernis de toeko door den Bijb eerste woord, v hemel geacht v daartegen in l lezen van het l heidenschen o Van heidenas aan deze „vrom een streng ver deesem nog na.

Generale Syn

De e tot agenc

agen de z op a betre van waar voor uw leid ding-

(Van

In de historis tes lands, een -ardam, waar o A. Kuyper de Kerken geboude onder leiding d eenigde zitting d (die van de Net Kerk) is j.l. Din der Geref. Kerke wordt gevormd